

VÕRU TEATRIATELJEE

ENNOLA

MADIS KÕIV orig. "Las olla pääle" **stseenid ERNST ENNOGA**

ENNOLA

stseenid Ernst Ennoga - müstereum ühes jaos

Osaline tõlge lõuna - eesti keelde Jaak Peebo

Adaptatsioon ja lavastus Madis Kõivu näidendi "Las olla pääle" järgi Taago Tubin

Kunstnik Piret Räni (kunstirühmitus "Puhas Rõõm")

Valguskunstnik Karel Kansvein (Rakvere Teater)

Muusikaline kujundus Stella ja Toivo Sõmer (Via Sonora, Triskele), Taago Tubin

Andres Jukk / Kersti Kamberg

Kostüüm / rekvisiit / grimm Anneli Himma

Lavaülesseade teostus Andres Jukk

Valgustaja Madis Eiche

Heli Madis Eiche / Andres Jukk / Taago Tubin

Projekti ja etenduse juht Kalju Liiver

Osades:

Ernst Enno - Tarmo Tagamets

Ella, tema naine - Ülle Lepp

Liki, nende tütar - Liis Otsatalu

Alma, Ella õde - Kersti Kamberg

Enno ema - Heli Teidla

Enno vanaema - Meinhard Uiga

Enno vend - Andres Jukk

Jankel, Enno sõber - Glen Kelp

Literaadid - Agu Trolla ja Mart Usin

Kalamehed - Meinhard Uiga ja Glen Kelp

Esietendus 28. oktoobril 2003 Võru kultuurimajas "Kannel"

Näidendisse on sisse kirjutatud Ernst Enno luuletusi raamatutest "Rändaja õhtulaul" ("Ilmamaa", Tartu, 1998), "Valitud värsid" (koost. B.Kangro, EKS, Tartu, 1937), "Üks rohutirts läks kõndima" (koost. E.Niit, ERK, Tallinn, 1957), Henrik Visnapuu, Gustav Suitsu ja Tiibuse Mari (A. Kitzbergi) luulekogudest ning fragmente Bō Yin Rā raamatust "Raamat õnnest; raamat sealpoolsusest" ("Loomingu Raamatukogu" nr 26, 1991), Gustav Meyrinki raamatust "Das grüne Gesicht" (Leipzig, 1916) ja Gustav Teichmülleri raamatust "Religionsphilosophie" (Breslau, 1886). Andmed Ernst Enno elulooliste seikade kohta pärinevad Eesti Kirjandusmuuseumi fondidest, ajakirjandusest ning Elin Toona raamatust "Rõõm teeb taeva taga tuld: Ernst Enno" ("Ilmamaa", Tartu, 2000)

Muusikalises kujunduses kasutatakse m. h. ansambel "Triskele" loomingut ja Anne Maasiku esituses "Rändaja õhtulaulu"

Kavaleht Taago Tubin / Piret Räni, trükiste kujundus ja fotod Piret Räni

ENNOLA -

nii võiks nimetada Enno otsitud "hinge kodumaad"

Müsteerium – kr. keelsest sõnast mysterion – saladus

Ernst Enno ja Madis Kõivu loomingu puhul on ühendavaks poeetika, mis seisneb visioonides, seisundeis, ruumides ja rütmides, kuid ka visa küsimine olemise tabamatu tähenduse järele; mälu, mineviku ja identiteedi probleemid. Virtuaalse reaalsuse ajastul, üha enam killunevas maailmas näib see kõik järjest kõnekamaks muutuvat. Tundub, et mida rohkem areneb teadus, mida enam ilmub kõikvõimalikke raamatuid, seda enam inimene teadusest ja raamatudistsipliinist tüdib, seda enam muutub ta hapraks ja haavatavaks oma tegelikus üksinduses ja teadmatuses. Sest vastust sellele, mis on hing, ei tea me ikka veel aimatagi.

Taago Tubin

Hinge templi taga peituvad üleüldise teadvuse ja viimase saladuse väravad. /—/ Kõik olendid on kujunemise teel. Ainult tarkus võib päästa inimese ja inimelu väärtus seisneb selles, et on vaja valmistada juba siin maapeal elades endale taevane keha..

Ernst Enno

Enno tee on valgustustee. See on ühe valgustatu tee läbi iseene kadunud koju.

H. Visnapuu

Mõnikord ei ole just mure see, vaid mingisugune igatsus, mis lakkamatult vaevab ja ärkvel hoiab päevade viisi. Korraga lööb pragu jäässe, avarus kohiseb vastu, heliseb ja kõiseb, ja kukud laulma omaenese laulu. Mu jäljed on järele jäänud mu luules.

Ernst Enno

Pean kirjutama kiiresti. Mõtted tulevad kiiresti ja parvena. Kui ma kohe kätte ei saa - lähevad ära. /— / Kirjutamine on nagu narkootikum. Näen unenägusid. Nad ei lähe meelest ära. Järgmisel päeval olen nende mõju all. Eriti mõjuvad on need uned, mis on enne magamajäämist. Visioone on palju ja neist olen kirjutamisega lahti tahtnud saada. Iga kord kui ma kirjutatan, on vaja millestki lahti saada. Madis Kõiv

Ernst Enno

sünnib 8. juunil 1875 Tartumaal, Rannu kihelkonnas, Valgutas. Õpib Tartus Treffneri Gümnaasiumis ja Reaalkoolis.

1887 vanemad ostavad Rõngu kihelkonnas Soosaare talu (ülioluline koht Enno luuletajaisiksuse kujunemises)

1890ndad toimub vanemate "ärkamine Kristusesse" baptismi läbi

1896 – 1904 õpingud Riia Polütehnikumi kaubandusosakonnas (töötab s. a. ka "Postimehe" toimetuses)

1904 – 1905 ajakirja "Linda" toimetaja (avaneb luuletajana, avaldab üle poolesaja luuletuse, on vabavärsi esimene järjekindel rakendaja Eestis; kuid kirjutab ka artikleid, retsensioone)

1906 – ajalehe "Isamaa" toimetaja

1907 – tõlgib esimese darvinismi tutvustava raamatuna eesti keelde Timirjasevi "Charles Darwini ja tema õpetuse"

1907 – 1908 viibib peamiselt Soosaarel (tegeleb loominguga, töötades välja oma eriomase kujundikeele, loobub vabavärsist kindlama meetrumi kasuks)

1909 vanemad müüvad Soosaare talu ja kolivad Tartusse

1909 abiellub Kodavere köstri tütre Ella Sauliga (1879 – 1974); kes kauge tegeliku suguluse ja usutunnistuse kõlbmatuse tõttu ei ole ema jaoks sugugi aktsepteeritud

1909 ilmub esimene luulekogu "Uued luuletused" (Ella Enno kujunduses)

1910 asub tööle Valga Krediidiühingu asjaajajana

1910 luulekogu "Hallid laulud" ja proosaraamat "Minu sõbrad"

(kriitika vastuvõtt ei ole mõistev ja Enno vaikib luuletajana kümneks aastaks)

*Ikka see sinine vaikus
pää kohal otsata,*

*Ikka see valguses
uppunud sina;*

*Ikka see rõketav kuumus
all mullas paluja,*

*Ikka see janunev
raskus kui tina.*

/ Ernst Enno, "Põud"/

1910 sünnib tütar Liki (s. 1980)

1913 - 1914 Ella Enno kunstiopingud Helsingis "Atheneumis"

1914 pangatöö kõrvalt annab Enno tunde Valga koolides, eesti keelt ja usuõpetust; õpib ise heebrea keelt; tõlgib juudi muistendeid ja kabalat; budistlikku, taoistlikku ja judaistlikku kirjandust

1918 valitakse Valga Eesti Rahvahariduse Seltsi esimeheks

1919 kolib koos perega Haapsallu, võttes vastu Läänemaa koolinõuniku koha

1920 luulekogud "Kadunud kodu" ja "Valge öö" (jäävad samuti suurema ja positiivse vastukajata)

1922 - 1924 õpetab Läänemaa Seminaris eesti keelt ja eetikat; peab palju loenguid teosofiast, karskusest ja lastekasvatusest

1922 - 1925 ajakirja "Laste rõõm" toimetaja, kirjutab suuremal hulgal lastelaule

(Vt. Ellen Niidu koostatud "Üks rohu-tirts läks kõndima", Tallinn 1957)

7. märts 1934 sureb raskekujulise kopsupõletiku tagajärjel, olles juba ammu sisemiselt surmaks valmistunud ja keeldudes haiglaravist; matusepäeval on kogu Haapsalu linn helevaiges härmatises.

"Surma ei ole, on vaid edasimine, võrsumine, kujunemine, igavene uuestisündimine" /EE/

Ernst Enno kohta lähemalt vt. ka
<http://www.hot.ee/ernstenno>
<http://www.muuseum.haapsalu.ee>

VÕRU TEATRIATELJEE

Võru Teatriateljee, formaalselt Võru Harrastusteater (1998 - 2003) tegutseb Võru kultuurimaja "Kannel" struktuuriüksusena.

Teatriateljee ja teatritegevuse juured Võrus ulatuvad läbi

Võru Rahvateatri (asut. draamaringina 1952, peanäitejuht Rudolf Adelman), Lõuna – Eesti teatri (1949 – 1951) ja Kandle teatri (1926 – 1948) aastasse 1882, kui 12. märtsil toimus Võru linna ajaloos esimene avalik etendus.

(Võru teatriajaloost lähemalt raamatus "Avastage Võru Kannel", autor Silvi Jansons, Võru' 2000)

Teatriateljee sisuliseks märgiks on kujunenud väärtkirjandusest ja –dramaturgiast lähtuvad omakeelsed, poeetilise teatri laadis lavastused. Lähtepunktiks lihtsaid teatraalseid vahendeid kasutav askeetlik stiil, mis otsib iga uue lavatöö jaoks ka uut ruumilist ja atmosfäärilist lahendust (keel ja keskkond kui tähtsad komponendid). Olulist rolli lavastuste filosoofilise tagapõhja kõrval mängib muusika- ja valguskujundus.

Lavastused:

"Ütskõrdüts" (1998), "Pido pahandusõga" (1999), "Keegi peab olema" (1999), "Isa surm ja taevaminek" (1999), "Kauri põld" (2000), "Rehepapp" (2001), "Loendades viise" (2002), "Imedemaa valvurid. Vanaisa" (2002), "Ennola" (2003).

Lavastused "Ütskõrdüts" ja "Rehepapp" on pälvinud Eesti Harrastusteatri riigifestivalidel kõrgeima tunnustuse; "Rehepapp" esindas Eestit ka Põhjamaade amatöörteatri festivalil Arosia'2002 Rootsis.

Täname: Aimi Hollo, Anne Maasik, Aivar Rumvolt, Avo Saarva, Heilo Aadla

Teatriateljee all
tegutseb ka **Võru
Draamastuudio**
(jaanuarist 2001), mille
ülesandeks on Võru
gümnaasiumiõpilaste
loominguline arendamine
kaasaegse teatri vahendeid
kasutades.

Lavastused: "Pimesikuuni"
(2002), **"Värelused / Blown
– up Vibrations"** (2003)
Vt. ka [www.hot.ee/
draamastuudio](http://www.hot.ee/draamastuudio)

Teatriateljee ja
draamastuudio
projektiteatri põhimõtteid
järgivat tegevust
koordineerivad
k/m "Kannel" poolt
teatritegevuse juht
Kalju Liiver ja lavastaja
Taago Tubin.

Taago Tubin

(sünd. Võrus 06. 04. 1971) on lõpetanud
Viljandi Kultuurikolledži Teatrikateedri;
täiendanud ennast EHI Teatriõppetooli juures,
töötanud Vanalinna Koolis teatriõpetajana;
1995 – 2000 Tartu Lasteteatris näitleja ja
lavastajana.

Olulisemaid lavastusi mujal: Tartu Lasteteatris
- M. Frisch "Biedermann ja tulesüütajad"
(1996), J. Viiding/T. Rätsep "Olevused" (1997),
S. Osten "Prints Muretu" (1999),
F. K. Waechter "Amlet" (2000);
Ugalas – J. Kross "Mardileib" (2001), A.
Kivirähk "Helesinine vagun"(2003).

Toetajad:
EV Kultuuriministeerium
Eesti Kultuurkapital
Eesti Harrastusteatri Lühirühm
Kultuurkapitali Võrumaa ekspertgrupp
Võru Linnavalitsus
Timo Kajaamika

ENNOLA

Käesolev lavatükk lähtub küll Enno isikulooga seonduvatest seikadest, kuid tegemist ei ole siiski dokumentaaldraamaga, vaid pigem müsteeriumiga, mis käsitleb loovisiku üksildust lõputuis eneseotsinguis. Vahelduvad ja segunevad kujutlusilm ja nn. reaalelu, põgenemine ja naasmine ning igavene, tagasitulekuta lahkumine. Enno valguse, tõe, ilu ja hää järgi igatsev hing on siin peategelaseks.